

PRZYKŁAD 3

Pan X poręczył za spłatę pożyczki udzielonej przez podmiot Y panu C w kwocie 14 tys. zł. W umowie nie określono zakresu odpowiedzialności poręczyciela na wypadek niezwrócenia pożyczki. Z uwagi na powyższe spectrum to obejmuje obowiązek zapłaty nie tylko ww. sumy, ale także odsetek od niej. Gdyby w umowie ograniczono ww. zakres odpowiedzialności pana X jedynie do obowiązku uiszczenia należności głównej, wówczas nie musiałby płacić również odsetek od niej.

5. Weksel

(art. 10, art. 70–71 oraz art. 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r.

– Prawo wekslowe)

Weksel stanowi skuteczne zabezpieczenie prawidłowego wykonania umowy i jest jedną z form ochrony przed nieuczciwymi kontrahentami. Może on zabezpieczać należności pieniężne już istniejące, jak i przyszłe. Najczęściej stosowany jest przy zawieraniu umów kredytowych czy udzielaniu pożyczek. Zazwyczaj jest on wręczany kontrahentowi od razu przy podpisywaniu określonej umowy. Brak jest jednak przeszkód, aby nastąpiło to później, np. gdy okaże się, że zapłata należności pieniężnej w terminie może okazać się problematyczna.

Weksel jest papierem wartościowym, z którego wynika bezwarunkowa zapłata określonej sumy pieniężnej na rzecz odbiorcy weksła (remitenta) przez wystawcę weksła (trasanta) lub przez inną osobę wskazaną w dokumencie (trasata).

Weksel musi zawierać:

- 1) nazwę „weksel” w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono,
- 2) bezwarunkowe przyrzeczenie zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej,
- 3) oznaczenie terminu płatności,
- 4) oznaczenie miejsca płatności,
- 5) nazwisko osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana,
- 6) oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksła,
- 7) własnoręczny podpis jego wystawcy.

Przy wekslu własnym wystawca jest głównym dłużnikiem odbiorcy weksła. Zobowiązuje się on zapłacić mu określoną kwotę w określonym miejscu i w określonym czasie. Z kolei przy wekslu trasowanym dłużnikiem głównym jest trasat, który przyjął weksel, a dłużnikiem ubocznym jest wystawca, który odpowiada w razie niewypłacalności dłużnika głównego. Natomiast weksel *in blanco* to tzw. weksel niezupełny. Brakuje mu co najmniej jednego ustawowego

elementu (najczęściej jest to określona kwota pieniężna). Jednak aby był ważny, zawsze musi zawierać podpis. Ponadto weksel *in blanco* można uzupełnić tylko wówczas, gdy umowa, którą zabezpiecza, nie zostanie wykonana w terminie. Zazwyczaj reguły jego wypełnienia ustalone są w deklaracji wekslowej.

Najczęściej zawiera ona:

- 1) warunki, od których spełnienia zależy prawo wypełnienia weksła,
- 2) określenie kwoty, na którą weksel może być wystawiony,
- 3) określenie rodzaju terminu płatności, jakim weksel może być opatrzony.

Z omawianej deklaracji może wynikać również upoważnienie dla remitenta do wpisania na wekslu wskazanych w deklaracji klauzul wekslowych:

- 1) „bez protestu” lub „bez kosztów”,
- 2) domicyliatu,
- 3) waluty,
- 4) upoważnienia do przedstawienia weksła płatnego za okazaniem lub w pewien czas po okazaniu,
- 5) „nie na zlecenie” lub „na zlecenie”.

W przypadku braku upoważnienia na deklaracji do wpisania na wekslu klauzul wekslowych remitent nie ma prawa tego uczynić.

Przedmiotowa deklaracja może nadto obejmować:

- 1) obowiązek powiadomienia wystawcy przez remitenta o zamiarze lub wypełnieniu weksła,
- 2) termin, do którego weksel może być przez remitenta uzupełniony,
- 3) upoważnienie dla remitenta do zniszczenia weksła po spłacie zobowiązania.

Wyeksponować także należy, że komentowana deklaracja nie jest warunkiem ważności weksła *in blanco* i może ona przybrać dowolną postać. Brak pisemnego porozumienia co do uzupełnienia tego weksła oznacza jedynie, że jego wystawca upoważnił remitenta do uzupełnienia ww. weksła według własnego uznania, ale tylko jego ustawowymi elementami, bez klauzul wekslowych.

Roszczenia wekslowe przeciw akceptantowi ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia płatności weksła. Natomiast roszczenia posiadacza weksła przeciw jego wystawcy ulegają przedawnieniu z upływem jednego roku, licząc od dnia protestu dokonanego w należyтым czasie, w przypadku zaś zastrzeżenia „bez kosztów” – licząc od dnia płatności. Przyczyny przerwania i zawieszenia biegu przedawnienia roszczeń wekslowych określa z kolei k.c., a przerwanie przedawnienia ma skutek jedynie wobec tego dłużnika wekslowego, którego dotyczy przyczyna przerwania.

Roszczeń z weksła można dochodzić w postępowaniu nakazowym (patrz uwagi na ten temat zawarte w rozdziale II pkt 7 lit. A).

Zob. przykład 4.

PRZYKŁAD 4

Z uwagi na fakt, że dłużnik nie wywiązał się w określonym terminie z obowiązku zapłaty kwoty 15 tys. zł za zakup materiałów budowlanych, wierzyciel wypełnił na ww. sumę weksel *in blanco*, który zabezpieczał wykonanie umowy sprzedaży tych materiałów. Weksel ten nie zawierał jednak własnoręcznego podpisu jego wystawcy, czyli dłużnika. Jest on zatem nieważny. Wierzyciel może jednak wystąpić przeciwko dłużnikowi z pozwem o zapłatę 15 tys. zł na ogólnych zasadach.

6. Przewłaszczenie na zabezpieczenie

Omawiana forma zabezpieczenia roszczenia pieniężnego polega na tym, że dający zabezpieczenie – zazwyczaj jest to dłużnik – przenosi własność swojej rzeczy na wierzyciela, zawierając z nim porozumienie, zgodnie z którym wierzyciel będzie miał prawo zaspokoić się z tej rzeczy, jeżeli zabezpieczona należność pieniężna nie zostanie uiszczona w terminie. Jednocześnie ta rzecz pozostaje w posiadaniu dłużnika.

Umowa przewłaszczenia nie jest uregulowana w k.c. Może ona zostać zawarta pod warunkiem rozwiązującym lub zawieszającym. W tym pierwszym przypadku przeniesienie własności rzeczy na wierzyciela jest warunkowe, czyli po spłacie należności, tj. po ziszczeniu się warunku rozwiązującego, własność rzeczy przechodzi automatycznie na dłużnika. W drugim przypadku zaś ziszczenie się warunku zawieszającego, czyli spłata należności przez dłużnika, powoduje powstanie po stronie wierzyciela zobowiązania do powrotnego przeniesienia własności przewłaszczonej rzeczy. Komentowaną konstrukcję można jednak stosować, gdy przedmiotem przewłaszczenia są rzeczy ruchome lub prawa. Mianowicie jeżeli przedmiotem umowy jest nieruchomości, wówczas przy założeniu, że taką umowę w ogóle uznaje się za dopuszczalną, gdyż jest to sporne w doktrynie, możliwe jest zastosowanie tylko rozwiązania drugiego, ponieważ niemożliwe jest przeniesienie własności nieruchomości z zastrzeżeniem warunku.

Najistotniejszym elementem treści umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie jest uregulowanie zasad zaspokojenia z przedmiotu przewłaszczenia. Wspomniana umowa może przybrać dowolną postać. Dla celów dowodowych postuluje się jednak zachowanie jej pisemnej formy.

Zob. przykład 5.

PRZYKŁAD 5

Dłużnik i wierzyciel zawarli pisemną umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie wykonania przez tego pierwszego obowiązku zapłaty 40 tys. zł. Przedmiotem prze-

właszczenia jest betoniarka o takiej właśnie wartości, która ma zostać wydana wierzycielowi w ciągu 3 dni roboczych po bezskutecznym upływie terminu płatności. Dłużnik nie uregulował należności pieniężnej w wyznaczonym mu terminie. Wierzyciel zażądał więc od niego na piśmie wydania betoniarki w celu zaspokojenia długu z ww. przedmiotu. Dłużnik wydał tę rzecz. W rezultacie jego zobowiązanie względem wierzyciela wygasło.

7. Poddanie się egzekucji w akcie notarialnym

(art. 777 § 1 pkt 4–6 i § 2 k.p.c.)

Bardzo prostym, choć związanym z obowiązkiem poniesienia stosownych kosztów notarialnych, sposobem na zabezpieczenie otrzymania przez wierzyciela określonej kwoty jest poddanie się przez dłużnika (ewentualnie inną osobę – jak w punkcie 2 poniżej) egzekucji w akcie notarialnym.

W komentowanym dokumencie dłużnik (ewentualnie inna osoba) poddaje się bowiem egzekucji, która obejmuje obowiązek zapłaty sumy pieniężnej:

- 1) wynikającej z aktu notarialnego:
  - a) gdy w akcie wskazano termin wykonania obowiązku lub zdarzenie, od którego uzależniona jest jego realizacja,
  - b) do wysokości w akcie wprost określonej albo oznaczonej za pomocą klauzuli waloryzacyjnej, gdy w akcie wskazano zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie obowiązku, jak również termin, do którego wierzyciel może wystąpić o nadanie temu aktowi klauzuli wykonalności;
- 2) to także ww. akt notarialny, w jakim niebędąca dłużnikiem osobistym osoba, której rzecz, wierzytelność lub prawo obciążone jest hipoteką bądź zastawem, poddała się egzekucji z obciążonego przedmiotu w celu zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej zabezpieczonemu wierzycielowi.

W akcie notarialnym z pkt 1 lit. a:

- 1) określa się dłużnika i wierzyciela,
- 2) dłużnik składa oświadczenie o poddaniu się egzekucji co do obowiązku zapłaty,
- 3) określa się wysokość kwoty, która podlega uiszczeniu, w tym podaje się jej podstawę prawną,
- 4) wskazuje się termin jej uregulowania.

Natomiast w akcie notarialnym z pkt 1 lit. b:

- 1) dokładnie oznacza się dłużnika i wierzyciela,
- 2) wskazuje się sumę, którą dłużnik zobowiązany jest uiścić,
- 3) określa się warunki upoważniające wierzyciela do prowadzenia egzekucji,

4) wskazuje się termin, do którego wierzyciel może wystąpić o nadanie wspomnianemu aktowi klauzuli wykonalności; dotrzymanie tego terminu jest istotne, gdyż po jego upływie akt ten utraci walor tytułu egzekucyjnego, a rzeczona klauzula nie będzie już mogła być nadana; nie oznacza to, oczywiście, że wierzyciel utraci szansę na otrzymanie wynikającej z aktu należności pieniężnej – będzie on miał bowiem możliwość wystąpienia w pozwie o zapłatę objętej nim kwoty z wnioskiem o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, gdyż akt notarialny jest dokumentem urzędowym (przy założeniu, że jego treść odpowiada warunkom formalnym wymienionym w ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie).

Z kolei, w akcie notarialnym z pkt 2:

- 1) określa się jego strony,
- 2) zawiera się oświadczenie właściciela nieruchomości albo wierzyciela należności obciążonych hipoteką, niebędącego dłużnikiem osobistym, o poddaniu się egzekucji z obciążonej nieruchomości albo należności w celu zaspokojenia wierzyciela hipotecznego,
- 3) podaje się wysokość należności pieniężnej podlegającej zaspokojeniu,
- 4) określa się warunki upoważniające wierzyciela do prowadzenia egzekucji,
- 5) wskazuje się termin, do którego wierzyciel może wystąpić o nadanie wspomnianemu aktowi klauzuli wykonalności z zastrzeżeniem jak przy akcie notarialnym z pkt 1 lit. b.

Akt notarialny po nadaniu mu przez właściwy sąd klauzuli wykonalności stanowi tytuł wykonawczy uprawniający wierzyciela do złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji wynikającej z jego treści kwoty.

Oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji może być złożone także w odrębnym akcie notarialnym niż ten, gdzie wskazano źródło zobowiązania dłużnika, jednakże powinno być ono w nim precyzyjnie wskazane. Powyższe wymogi mają charakter bezwzględny. Należy bowiem mieć na uwadze, że akt notarialny zawierający oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji, po nadaniu mu klauzuli wykonalności, daje wierzycielowi możliwość wszczęcia egzekucji bez uprzedniego prowadzenia postępowania rozpoznawczego. Dlatego oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji jest skuteczne tylko wobec ściśle określonego roszczenia, zarówno co do przedmiotu, jak i podstawy prawnej.

Podkreślenia wymaga także fakt, że prowadzenie egzekucji, mimo zapłacenia przez dłużnika kwoty objętej aktem notarialnym, uzasadnia wytoczenie przez niego przeciwko wierzycielowi tzw. powództwa opozycyjnego (patrz uwagi na ten temat zawarte w rozdziale V pkt 17 lit. A).

Zob. przykład 6.

 PRZYKŁAD 6

Dłużnik poddał się egzekucji co do kwoty 10 tys. zł w akcie notarialnym (tylko co do tej należności głównej, bo wierzyciel zapomniał zażądać odsetek ustawowych za opóźnienie), jeżeli nie uiszczy jej do końca października 2020 r. Gdy zatem dłużnik nie wywiąże się w ww. terminie z obowiązku zapłaty, wówczas wierzyciel będzie mógł wystąpić z wnioskiem o nadanie temu aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności, ale tylko co do kwoty 10 tys. zł, gdyż wyłącznie taka została w nim wprost wskazana. Jeżeli zaś otrzyma on rzeczoną klauzulę, wtedy, na podstawie wspomnianego aktu opatrzonego w ww. klauzulę, będzie mógł skierować wniosek egzekucyjny przeciwko dłużnikowi co do 10 tys. zł.

8. Zastrzeżenie prawa własności rzeczy sprzedanej

(art. 81 oraz art. 589–590 k.c.)

Wspomniana forma zabezpieczenia należności jest przydatna dla tych przedsiębiorców, którzy dokonują sprzedaży na rzecz klientów jakichś rzeczy ruchomych, zwłaszcza z odroczonym terminem płatności, i obawiają się, że albo w ogóle nie otrzymają za nie pieniędzy, albo otrzymają je ze znacznym opóźnieniem.

Przedsiębiorca-sprzedawca może mianowicie zastrzec, że zachowuje własność sprzedanej rzeczy ruchomej aż do uiszczenia jej ceny. To zastrzeżenie powinno być stwierdzone pismem, ale tylko wtedy, gdy rzecz zostaje kupującemu wydana. Odnosi ono skutek względem wierzycieli nabywcy tylko w sytuacji, w której pismo ma datę pewną, czyli gdy data jest urzędowo poświadczona, np. przez notariusza. Z praktyki wynika, że komentowane zastrzeżenie często jest czynione na fakturze, której odbiór nabywca rzeczy ruchomej potwierdza swoim podpisem.

W przypadku braku zapłaty sprzedawca ma prawo żądać bądź zwrotu ruchomości, bądź zapłaty jej ceny, przy czym wybór jednego z tych roszczeń zawsze skutkuje wygaśnięciem drugiego z nich.

Co oczywiste, do przedmiotowego zastrzeżenia może dojść jedynie wówczas, gdy w chwili jego dokonywania sprzedawca jest jeszcze właścicielem rzeczy ruchomej. Jeżeli tak nie jest, to jego poczynienie staje się bezprzedmiotowe.

Zob. przykłady 7–8.

 PRZYKŁAD 7

Przedsiębiorca M, sprzedając przedsiębiorcy N cement, zastrzegł na piśmie, że zachowuje prawo własności tego towaru do czasu uiszczenia jego ceny. N jej nie zapłacił. M zażądał więc uregulowania ceny ww. materiału budowlanego. Nie może on już zatem domagać się jego zwrotu (cement został wydany).

 PRZYKŁAD 8

Przedsiębiorca B sprzedał przedsiębiorcy C betoniarkę. W dacie zawarcia pisemnej umowy, w której sprzedawca zastrzegł, że zachowuje własność ww. wydanego przedmiotu do czasu uiszczenia jego ceny, był on już jednak własnością D. Poczynione przez B zastrzeżenie własności owej rzeczy jest zatem bezprzedmiotowe.

9. Wzory pism

Wzór nr 1. Umowa zastawu w 2 wariantach: I – na prawach, II – rzeczy

Wzór nr 2. Umowa poręczenia

Wzór nr 3. Deklaracja wekslowa

Wzór nr 4. Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie

Wzór nr 5. Umowa sprzedaży rzeczy ruchomej z zastrzeżeniem prawa własności.

Wzór nr 1

Wariant I

Umowa zastawu na prawach

zawarta w dniu ..... w ..... pomiędzy:

- ..... z siedzibą w ..... przy ul. ...., numer KRS ....., zwanym dalej **Zastawnikiem**, reprezentowanym przez: .....

oraz

- ..... z siedzibą w ..... przy ul. ...., numer KRS ....., zwanym dalej **Zastawcą**, reprezentowanym przez: .....

o następującej treści:

§ 1

Strony oświadczają, że w chwili zawarcia niniejszej umowy Zastawnikowi przysługuje bezsporna i wymagalna wierzytelność wynikająca z umowy ..... z dnia ..... w wysokości ..... zł, zwana dalej wierzytelnością.

§ 2

Zastawca oświadcza, że jest współnikiem spółki ..... sp. z o.o. z siedzibą w ....., nr KRS ....., w której posiada ..... udziałów (zwanym dalej udziałami) o wartości nominalnej ..... zł, o łącznej wartości ..... zł, co stanowi ..... % w kapitale zakładowym spółki. Zastawca oświadcza, że zgodnie z § 20 umowy spółki ..... sp. z o.o. zastawnik może wykonywać prawo głosu.

§ 3

1. Zastawca ustanawia, w celu zabezpieczenia wierzytelności Zastawnika wynikającej z umowy ..... z dnia ....., zastaw na udziałach spółki ....., a Zastawnik zastaw przyjmuje.
2. Zastawca oświadcza, że zastawienie udziałów nie zostało uzależnione przez umowę spółki ..... sp. z o.o. od zgody spółki ani ograniczone w żaden inny sposób.
3. Zastawca oświadcza, że udziały nie były wcześniej przedmiotem zastawu oraz że nie zostały obciążone w inny sposób. Ponadto Zastawca oświadcza, że spółce ..... sp. z o.o. nie przysługują wobec niego żadne roszczenia związane z udziałami.

§ 4

1. Zastawca jest zobowiązany zawiadomić niezwłocznie spółkę ..... sp. z o.o. o zawarciu niniejszej umowy i ustanowieniu zastawu na udziałach oraz przedstawić spółce egzemplarz niniejszej umowy.

2. Od chwili gdy spółka ..... sp. z o.o. otrzyma zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, wraz z egzemplarzem niniejszej umowy, Zastawnik będzie wykonywał prawo głosu z zastawionych udziałów. Uprawnienie Zastawnika wygasa wraz z wygaśnięciem zastawu.

§ 5

W przypadku zbycia udziałów Zastawca ma obowiązek poinformować nabywcę o obciążeniu go prawem zastawu.

§ 6

W przypadku niezapłacenia Zastawnikowi kwoty ..... zł zaspokojenie jego roszczeń nastąpi według przepisów o sądowym postępowaniu egzekucyjnym.

§ 7

Wszelkie zmiany umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 8

Niniejszą umowę sporządzono w trzech egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron oraz dla spółki ..... sp. z o.o.

.....
Zastawnik

.....
Zastawca

Wariant II

Umowa zastawu rzeczy

zawarta w dniu ..... w ..... pomiędzy:

- ..... z siedzibą w ..... przy ul. ...., numer KRS ....., zwanym dalej **Zastawnikiem**, reprezentowanym przez: .....

oraz

- ..... zam. w ..... przy ul. ...., zwanym dalej **Zastawcą**,
o następującej treści:

§ 1

1. Strony oświadczają, że w dniu ..... zawarły umowę sprzedaży ..... o wartości ..... zł. Strony oświadczają, że termin zapłaty ceny został odroczony do dnia ..... i na dzień zawarcia niniejszej umowy wierzytelność Zastawnika z tytułu ceny sprzedaży nie jest wymagalna.

2. Zastawca oświadcza, że w dniu ..... odebrał przedmiot umowy sprzedaży zgodnie z ww. umową. Przedmiot sprzedaży został mu dostarczony w całości.

§ 2

1. Zastawca ustanawia, w celu zabezpieczenia wierzytelności Zastawnika wynikającej z umowy sprzedaży z dnia ....., zastaw na samochodzie osobowym marki ....., nr rej. ...., rok prod. ...., nr silnika ....., nr nadwozia ....., a Zastawnik zastaw przyjmuje.

2. Zastawca oświadcza, że przedmiot zastawu stanowi jego własność i nie jest obciążony prawami osób trzecich, a ponadto że żadna osoba nie rości sobie praw do przedmiotu zastawu i nie jest on przedmiotem postępowania sądowego.

§ 3

1. Samochód osobowy stanowiący przedmiot zastawu pozostaje w posiadaniu Zastawcy. Zastawca może korzystać z przedmiotu zastawu zgodnie z jego przeznaczeniem. Zastawca powinien jednakże dbać o zachowanie przedmiotu zastawu w stanie nie gorszym niż wynikający z prawidłowego używania.

2. Wszelkie koszty związane z korzystaniem przez Zastawcę z przedmiotu zastawu obciążają Zastawcę.

3. W przypadku stwierdzenia, że Zastawca korzysta z przedmiotu zastawu w sposób sprzeczny z jego przeznaczeniem, a w szczególności przez niewłaściwą lub nadmierną eksploatację niszczy, uszkadza, dewastuje samochód lub w inny sposób obniża jego wartość w sposób przekraczający normalne zużycie, Zastawnik może żądać przenie-

sienia posiadania pojazdu na wskazaną przez siebie osobę. W takim przypadku Zastawnik wskaże Zastawcy na piśmie miejsce i termin przekazania samochodu.

§ 4

W przypadku zbycia przedmiotu zastawu Zastawca ma obowiązek poinformować nabywcę o obciążeniu go prawem zastawu.

§ 5

W przypadku niezapłacenia Zastawnikowi ceny sprzedaży w terminie określonym w § 1 zaspokojenie jego roszczeń nastąpi według przepisów o sądowym postępowaniu egzekucyjnym.

§ 6

Wszelkie zmiany umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 7

Niniejszą umowę sporządzono w dwóch egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

.....
Zastawnik

.....
Zastawca